

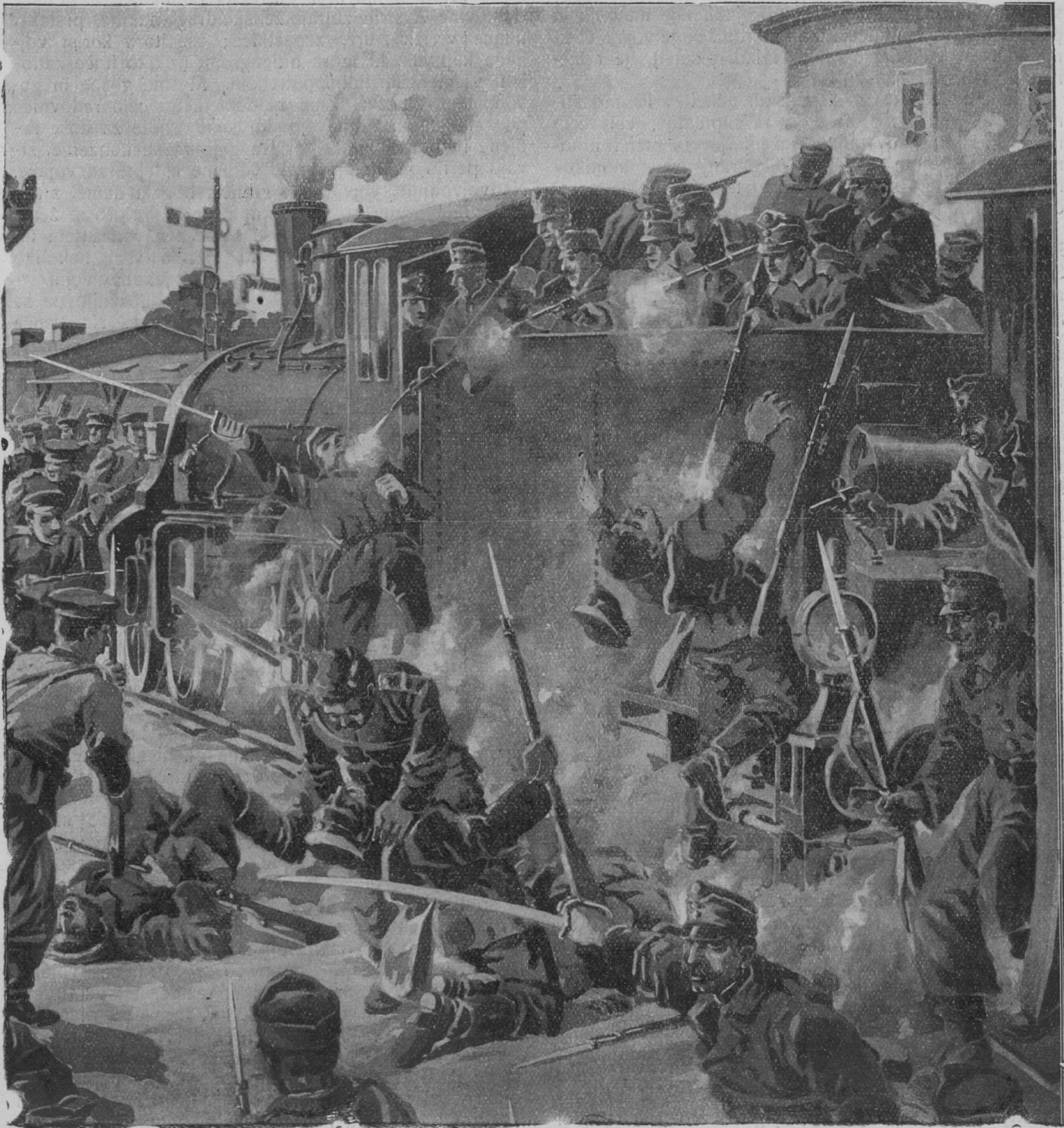
TEDENSKE SLIKE

Naročnina za Avstro-Ogrsko: 1/4 leta K 2'50, 1/2 leta K 5'— celo leto K 10'—; za Nemčijo: 1/4 leta K 3'50, 1/2 leta K 7'— celo leto K 14'—; za ostalo inozemstvo. celo leto fr. 16'80. Za Ameriko letno 3'25 dolarjev. Naročnina za dijake in vojake celo letno 8 kron. Posamezne števil. 22 vln. — Uredništvo in upravništvo: Frančiškanska ulica št. 10, I. nadstropje.

Štev. 12.

V LJUBLJANI, v sredo 28. oktobra 1914.

Leto I.

Naš oklopni vlak, ki je vzlíc naskokom ruskih čet pripeljal obleganemu Przemyslu streljiva, bencina in hrane. Boj naših čet na vlaku ob vožnji skozi neko postajo, ki so jo zasedli Rusi.

Inteligenti na vojni.

Vsak dan čitamo o junaški smrti na bojiščih ter o hrabrih činih najodličnejših mož evropske inteligence. Učenjaki, iznajditelji, slavni vseučiliški profesorji, učitelji, sodniki zdravniki, slikarji pesniki in gledališki umetniki delujejo danes za domovino ne z uma svetlimi meči, nego s sabljami in puškami.

Da navedemo le par vzgledov izmed tisočeri: nemški slavni pesnik Rikard Dehmel, fizik profesor Nernst, pesnik Unruh, dunajski dvorni igralec Paulsen, operni pevec Marko Vušković i. dr. so na bojišču.

Slovenski pisatelj Engelbert Gangl nosi vojaško suknjo, slovenski slikar Rudolf Jakhel je na bojnem polju, slovenski igralec Milan Skrbinšek je vojak častnik in Ivan Vuk Starogorski, mladi pisatelj, je ranjenec v ruskem ujetništvu!

Okoli devetdeset slovenskih učiteljev in nad štirideset slovenskih profesorjev in suplentov, cela četa naših sodnikov, odvetnikov, inženjerjev in raznih uradnikov je v bojnih vrstah. Koliko ranjencev, bolnikov in smrtnih žrtev bo med njimi, o tem bo mogla poročati naša kulturna zgodovina šele po vojni.

Bridke, težke izgube zabeležujemo že doslej. Državnega pravdnika namestnik dr. Fr. Pompe je bil Slovenec. Izguba dobrega, blagega Slovenca na takem mestu pa je za naš narod velika izguba. In imena slovenskih častnikov čitamo med padlimi junaki skoraj vsak teden.

Carlyle je napisal pred petdesetimi leti knjigo „Junaki in junaštvo“. V tej knjigi je dejal: „Kakor kdo prepeva, prav tako se tudi bojuje!“ Slovenec je rojen pevec, in pesem ga spremlja od zibelka do groba. Tudi pod puško so hiteli Slovenci s pesmijo, od domovine in od svojcev so se poslavljali s pesmijo in še na bojiščih se danes razlega slovenska pesem. Ako je Carlylova trditev resnična, potem kar nič ne dvomimo, da se dobri slovenski pevci tudi dobro, hrabro in slavno bore. Neštevilno častnih odlikovanj so že prejeli naši fantje in možje na bojnih poljanah, večino med njimi pa je odnesla vendarle naša inteligenca.

Nemški cesar je obnovil red črnega križa za odlikovanje posebno junaških del na francoskih bojiščih. Nad 40.000 črnih križev se je že razdelilo med nemško vojsko in dobili so jih ne le razni principi in generali, nego tudi profesorji, učitelji, odvetniki, arheologi, pesniki, fizik Nernst in igralec Paulsen. Srebrne in zlate hrabrostne svetinje dobivajo naši Sokoli, naši akademiki, naši častniki in različni inteligenti. V družbi naših kmetov, delavcev in obrtnikov, ki se odlikujejo na vseh bojiščih z vzorno vztrajnostjo, junaško smelostjo in naravno prebrisanostjo, vrši tudi naša inteligenca v sedanji vojni na jugu in na severu, v Bosni, v Srbiji, na bojnih ladjah, v Galiciji, v Belgiji in v Franciji v vrhovati meri svojo dolžnost.

Ko se bo pisala zgodovina sedanje vojne, se ne bo moglo pozabiti hrabrih činov slovenskega ljudstva in slovenske inteligence. Vsi avstrijski narodi prinašajo danes radi in z navdušenjem vse žrtve. Prinašajo jih tudi Slovenci. Poročila z bojišč dokazujejo, da so naši vojaki vselej in povsod med prvimi, in naši dnevnikarji poročajo, kako velika je radodarnost našega naroda in kako požrtvovalno delujejo za Rdeči križ naše žene in dekleta. Majhen, maloštevilčen in ubožen je naš slovenski narod. Zato pa so njegove žrtve na tehtnici zgodovinske kritike tem pomembnejše in tem večjega priznanja vredne.

Ženske in vojna.

Jedva je bila proglašena splošna mobilizacija in so se odpravili možje in fantje vse Avstro-Ogrske v vojno, se je začelo gibati tudi avstrijsko-ogrsko žensstvo. Da, tudi vojna bi bila brez žensk težko mogoča. Poskrbele so ženske in še skrbe, da teče življenje v starem tiru naprej. Stopile so na mesta svojih mož, očetov, bratov in sinov ter jih nadomeščajo, kjerkoli le morejo. Zbrale so se dalje v velike organizacije, da naberejo denarja, živil, obleke, tobaka, obvezil i. dr. za naše vojake in za ranjence ter za ostale rodbine, ki so ostale doma brez glavnega rednika. Križem naše domovine Avstrije zbirajo ženske drago nakitje, prstane, uhanke, verižice, ure, zapestnice; vse to v korist vojne kapitala, ki mora biti ogromen, ako hoče zadostiti vsem neštevilnim potrebam. Mestne gospe in gospodične, kmečke žene in dekleta ter celo redovnice po samostanih vkuhavajo in suše sadje za naše ranjene in bolne vojake, pripravljajo razne konzerve, šivajo perilo in pletejo tople volnene izdelke za vojake. Nadvojvodinje, vojvodinje, grofice, bogate dame, z delom preobložene gospe srednjih slojev, priproste žene, kmetice in delavke, vse, vse so se z navdušenjem lotile najrazličnejših poslov, ki morejo vsaj nekoliko olajšati in izboljšati stališče našim vojakom v vojni.

Z največjo vneto ter s pristrčno ljubeznijo pa se je posvetilo žensstvo postrežbi ranjencev. Na tisoče žensk se je v naglici izučilo v postrežbi bolnikov-ranjencev, in potem so prevzele težko, a plemenito nalogo usmiljenih sester. Mnogo požrtvovalnosti, krepkih živcev in požrtvovalne plemenitosti je treba vsaki taki bolničarki, da ne omaga. Pomislimo samo, da dovažajo ranjene vojake vse umazane, okrvavljene, šestokrat do skrajnosti zanemarjene in docela onemogle v bolnišnice. In strežnice jih čedijo, umivajo, preoblačijo; mnogi ranjenci se ne morejo niti ganiti; ravnati morajo z njimi kakor z majhnimi otroci. Za tako delo treba krepkega zdravja, velike telesne in duševne sile ter samopožrtvovalnosti. Še domačemu bolniku je težko streči, kako pa šele tujemu. Ne poznaš njegovega značaja, ne njegovih želja, da, včasih niti njegovega jezika. A ženske premagajo radovoljno vse zapreke. Nesebično delujejo naše bolničarke, hvaležnost ranjencev in uspešno zdravljenje jim je zadostno plačilo.

Razun tega pa ima Avstro-Ogrska tudi ženske še drugod v vojni službi. Ta služba pa ni samo težavna, nego tudi nevarna. Ženske vrše namreč tudi v vlakih bolniške posle. Oblečene so prav tako kakor naši vojaki, samo da imajo namesto vojaških hlač kratka krila, zapeta na obeh straneh. Bluze imajo sive, narejene po istem kroju in iz enakega sukna kakor so moške vojaške bluze. Čepica je vojaška, samo da ima na sredi rdeč križ. Razun tega imajo velik ogrtač. Orožja seveda tudi te ženske ne nosijo. Vojna oblast jim je predpisala enako vojaško obleko, ker se vozijo z vlaki prav na bojno polje po težko ranjene vojake, pa jih tako ne more sovražnik razločevati od drugih vojakov. Te ženske imajo 300 K mesečne plače in prosto oskrbo ter so pod popolno vojaško komando. V času potovanja morajo obvezovati ranjence in jim streči; kadar se pripeljejo na bojišče, pa morajo iti z vojakom iskat ranjence. Njihovo delo je jako naporno in opasno, a ga opravljajo z velikim pogumom. Vojaki jim salutirajo v pozdrav, a tudi one odzdravljajo s salutiranjem. Ves čas prebijejo v vlakih, se vozijo na bojno

polje in se zopet vračajo. Avstro-Ogrska ima doslej pet takih bolničark, dve Avstrijanki in tri Madjarke.

Ogromni del skrbi in dela na kmetih, po obrtovalnicah, trgovinah in pisarnah so prevzele v vojnem času ženske, ki se trudijo, da bi ne bilo nikjer nikakih neredov in zaostankov. A s preskrbo ranjencev so posegle ženske tudi neposredno v vojno in ne mala njihova zasluga je, da so junaški ranjenci po bolnišnicah dobro postreženi in da se reši marsikatero mlado življenje.

Črna Marička in Pridna Bertka.

Ne, nikar ne mislite, da hočemo poročati o lepih, dobrih, zapeljivih deklicah! Ob času vojne ni časa za ljubezen in opevanje ženstva. Črna Marička ali Pridna Bertka je šaljivo ime novega težkega nemškega topa, ki je s svojim 42 centimeter-skim kalibrom presentil ves svet in ki ima največ zaslug, da padajo belgijske in francoske trdnjave druga za drugo.

V utrdbah ob francoski reki Aisne stoji Črna Marička. Toda ne sama. Več takih topov je postavljenih proti angleškim postajankam ob nekem kanalu. Vsem pa pravijo Črne Maričke in vse mečejo granate. Zračni pritisk, ki ga povzroči eksplozija take granate, je toli silen, da se zruši v okrožju 50 črevljev vse, celo hiše in drevesa. Jama, ki jo izkoplje taka bomba, je tako velika, da izgine v njej največji avtomobil s svojimi potniki. Nedavno je vrgla taka Črna Marička granato v čredo 40 konj, ki so se mirno pasli tik neke vasi. Granata je raztrgala konje na kosce in od nekega podčastnika, ki je bil v bližini, ni ostalo nič drugega kot ena roka in ena noga. Neki general je stal s svojim štabom poleg škednja, in nedaleč proč je čakal njegov avtomobil. Črna Marička je vrgla granato slučajno baš na avtomobil, ki je po eksploziji izginil brez sledu, kot bi se udrl v zemljo.

Sprožiti je možno tak top le električnim načinom in sicer iz daljave 400 m. Zračni pritisk poleg topa vrže namreč vse ob tla, zato se morajo vojaki ob vsakem strelu dovolj daleč umakniti. Okoli 21 m dolge

cevi s kalibrom 42 cm je še druga železna cev; notranja odprtina je v dolžini $\frac{9}{10}$ okrogla, a nato štirikotna. Vsak strel porabi 15 stotov smodnika. Taka Marička ali Bertka meče svoje granate na daljavo okoli 44.000 m. Dover v Angliji leži od Calaisa v Franciji le okoli 33.000 m oddaljeno. Nemci bodo mogli torej izlahka s francoskih tal obstreljevati angleško luko. A s strelji se mora štediti, saj stane vsak

okoli 60.000 K. Top se počasi obrablja, vendar pa preživi gotovo sedanjvo vojno.

Predno top sprožijo, premerijo najnatančneje oddaljenost cilja. Top stoji skoro navpično. Po strelu se pokaže najprej mogočen ognjen steber, nato rmen in črn oblak in šele čez par minut se začuje daleč odmevajoče grmenje. Granata se zadere navadno 8—10 metrov globoko, se razpoči in vrže kviško lijaku slično jama s premerom 15—18 m.

Nikdar pa se ne vozita Marička ali Berta sami. Za vsako je treba kar troje sila težkih in močnih železnih vozov. Vsako obdajajo kot častna straža močni oddelki pešcev, konjenikov, strelnih pušk in topničarjev z lahкими topovi, da onemogočijo vsakršen naskok. Predno začno streljati, morajo Maričko ali Berto tako zakopati in od vseh strani tako zavarovati, da je ni od nikoder prav nič videti. Dasi izlahka bljujeta na 44.000 m daleč, vendar sta doslej bruhali kvečjemu na oddaljenost 20 tisoč metrov. Berte so bile doslej v Belgiji in Maričke na Francoskem. Kmalu pa se zberejo vse te mogočne sestre pred Parizom, da store

konec svojih potovanj po svetu in končajo vojno.

Dopisnik rimskega lista „Giornale d' Italia“ poroča o učinku teh topov takole:

„Naenkrat smo slišali, kako se je razlegnilo skozi zrak strahovito tuljenje. Zdelo se nam je, kakor da je švigala nad našimi glavami nevidna počast, ki laja, sika in rezgeče kakor orjaški kentaur. Vsakdo bi bil najrajše zbežal za skale, in bilo nam je, kakor da nas hoče vihar odtrgati od tal, sukati v zraku ter nas raztrgati na kose. Naenkrat je prestalo in bilo je, kakor da nas je gigantska roka udarila v obraz; nato

Grobovi padlih junakov na bojnem polju. V ozadju razrušeni forti trdnjave Namur. Vidiijo se še tudi ostanki ograje iz bodeče žice, ki bi naj bila zadrževala sovražnika ob prodiranju. (Slika je posneta po fotografiji iz Belgije, ki nam jo je poslal Slovenec-topničar avstrijske motorne baterije.)

Na obvezovališču za bojno črto na bojišču v Galiciji: Članice in člani avstrijskega Rdečega križa dajejo ranjencem prvo pomoč.

temen pok, kakor bi udarilo po zemlji ogromno kladivo, začuli smo nekakšno rjojenje, ki nam je šinilo v vse kosti, in 500 m pred nami se je dvignil ogromen steber dima, kamenja, prsti, pepela, isker, izruvanih dreves in ruševin ter je letel proti nebu. Kakor bi se bila razpočila planjava, se je tresla zemlja pod našimi nogami, in vsaka žilica in vsaka čutnica v našem telesu je drgetala.“

Tako pojo Črne Maričke in Pridne Berte! Pravzaprav so to pošasti, ki jih je izumila moderna tehnika v to svrhu, da izginejo vse trdnjave s sveta.

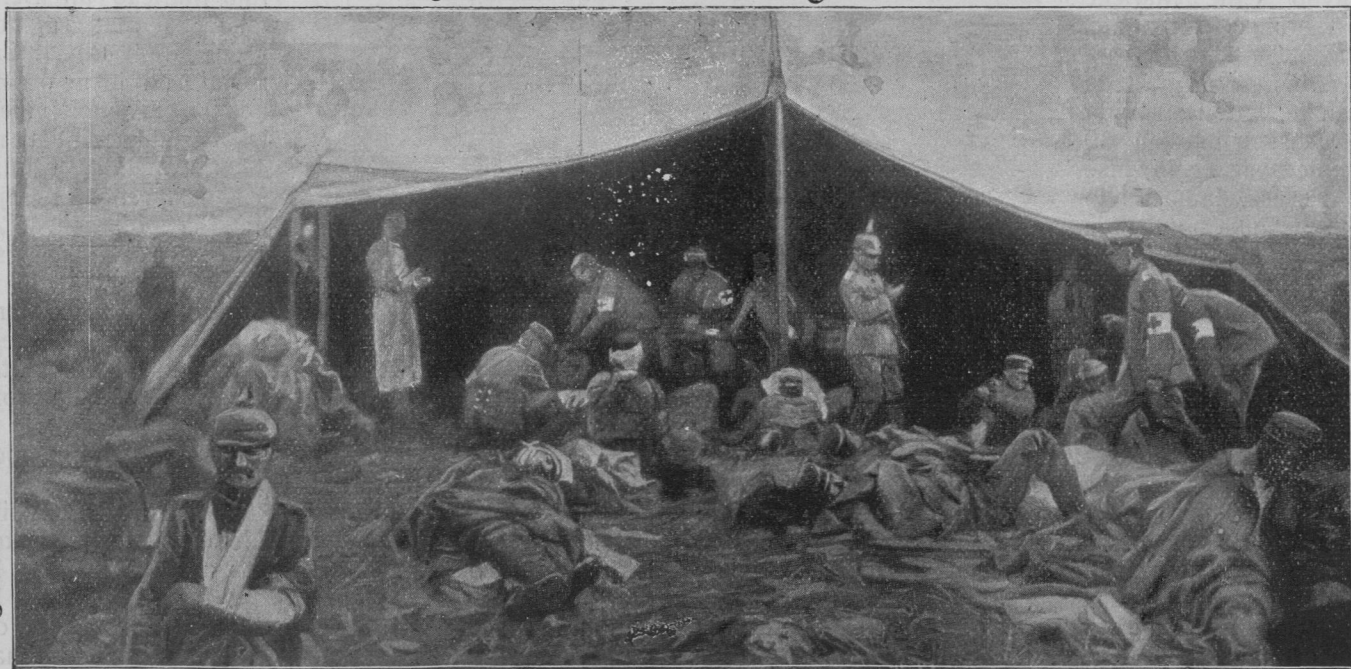
verpske utrdbe, zgrajene iz jekla in iz betona, so veljale polstoletja trdega dela in mnogo sto milijonov. Mislili so, da bo moglo mesto z dvema krogoma trdnjav kljubovati več mesecev vsakemu obleganju, toda silni nemški in avstrijski motorni topovi (možnarji) so pokazali, da so postale trdnjave le mala ovira, ki jo razbijejo krogle kakor les in papir.

Nemški topovi s kalibrom 42 cm so največji, kar jih je doslej iznašla in izvršila vojna tehnika. Kruppova tovarna v Essenu vliva te topove. Ker pa jih je možno prevažati le na posebnih vozovih po že-

Avstrijske motorne baterije.

(Glej sliko na strani 8—9.)

Zdi se, da odloči sedanjo vojno najmodernejša in praktično največja znanost: tehnika. Vse povodnji vojaštva ne pomagajo, ako ne morejo vojne tehnične priprave storiti svoje dolžnosti. Novi nemški topovi s kalibrom 42 cm in nove avstrijske motorne baterije s kalibrom 30,5 cm zmagujejo vsakršen odpor in pobijajo vse zapreke. Ti dve sijajni tehnični iznajdbi, ki sta slučajno nastali istočasno, sta tista usodepolna tajnost, ki je ostala Rusiji in Franciji skrita vzlic vsem vohunom. Ko se je začela vojna, pa se je pokazalo takoj, da so naši in zavezniški topovi brez tekmecev, in zato zmagujejo povsod s čudovito naglico in z grozopolnim uspehom. Ant-

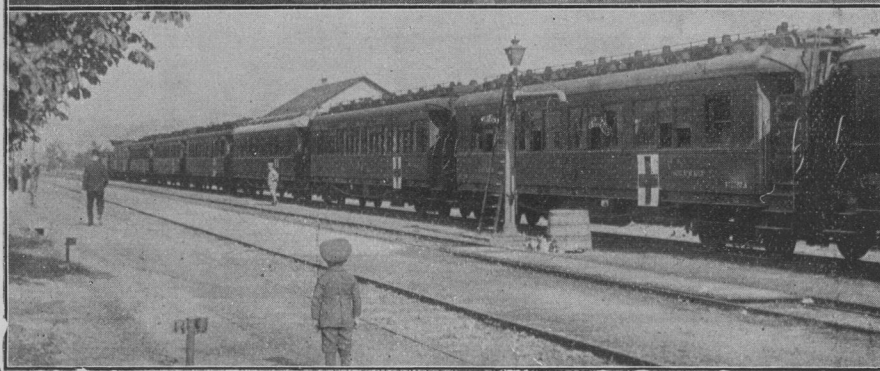

Na obvezovališču za bojno črto na francosko-nemškem bojišču ob Aisni: Člani nemškega Rdečega križa dajejo ranjencem prvo pomoč.

leznici in ker so seveda silno težki, morejo uporabljati Nemci te svoje topove le na ugodnem, z železnicami oskrbljenem ozemlju. Naše motorne baterije imajo sicer manjši kaliber, a so dosti praktičnejše. Dajo se prevažati po vsaki cesti in preko vsakega boljšega mostu z motornim vozom 100 HP (Austro Daimler). Vsak top se prevaža na treh zvezanih vozeh; montirati je možno tak top v 40—50 minutah, tako da je v eni uri baterija sestavljena in postavljena v zakrito pozicijo. Te topove izvršuje češka tovarna za topove, Škoda v Plzni. Krogla tehta 385 kg.

Ker je nemške topove zaradi svoje teže in negibnosti težko spraviti v ugodno pozicijo, so naše motorne baterije same obstreljevale in osvojile belgijske in francoske trdnjave. Namur, Givet in Maubeuge so razbile naše baterije! Zmage pri teh silnih modernih trdnjavah so predvsem uspehi našega orožja in naših topničarjev. Ker je med temi topničarji tudi več Slovencev, moramo reči, da smo zmagali pri Namurju, Givetu in Maubeugu proti vsem jeklenim in betonskim oklopom tudi mi — Slovenci! Kako čudovito orožje so ti naši motorni možnarji, dokazuje najbolj neverjetno, a resnično dejstvo, da so zavzeli naši topničarji z istimi možnarji v 19 dneh dve orjaški trdnjavi svetovnega slovesa — Namur in Maubeuge.

Rusi so oblegali gališko trdnjavo Przemysl polne tri tedne, a brez uspeha. Imeli so pri tem obleganju celo ogromne izgube ter so se morali končno umakniti pred obleganci. Rusi pač nimajo topov naše in

Vlak Rdečega križa z ranjenci z bojišča v Galiciji.

nemške dovršenosti, in to je naša prednost, ki nam donese zmago vselej in povsod.

Darujte za „Rdeči križ“!

Po bitki v Galiciji: Razbita ruska artilerija.

Ruska čajarna, kjer si kupuje ruski priprosti narod za mal denar čaj.

Nič bati se!

Nikdar se toliko ne laže in ne pretirava kakor v času vojne. Tudi o Rusih, njihovi grozovitosti, nezmagljivosti in hrabrosti se je lagalo vse križem. Ogrska oblastva so po begu Rusov čez Karpate pozvala vse uradnike, naj nastopijo mirno in nemudoma svoje službe. Pohvalila so uradnike, ki so pogumno vztrajali, pograjala pa one bojzljivce, ki so brez povoda urno pobegnili. Konstatirano je, da so se zlasti ogrski orožniki vedli jako junaško. Ogrska oblastva izrečno naglašajo, da Rusi daleko niso toli strašni in pogumni, kakor se je o njih govorilo, da niso taki divjaki, kakor se jih je slikalo ter da je škoda, ki so jo Rusi napravili po ob-

karpatskih krajih, mnogo manjša, kakor se je bilo bati.

Listu „Magyarorszagu“ poročajo iz Velikega Sibinja: „V Erdelju so se pojavile manjše ruske čete okoli meje komitata Marmaroškega. Čete pa so zbežale, še preden so se pokazali naši oddelki. Ko so Rusi vdrli na Ogrsko, so se združile naše čete pri Munkacsu. Naval Rusov preko Karpatov je izzval seveda veliko hrupa, to pa le zato, ker smo lajiki mislili, da zadošča, ako so zaprti prelazi Karpatov in da potem ne more

nihče preko njih. Prvi kozaki, ki so prišli v mesto Skole, so si na dvoriščih kmetov nalovili piščancev in gosi ter so jih spekli. Kmetje niti vedeli niso, kaj hočejo ti ljudje in kdo so. Jezili so se, jih zmerjali, a Rusi so jim dejali, da so lačni in da glad ne pozna

Ruski bazar v mestu Ljublinu, ki ga je že napadala Danklova armada, ko je prodrla globoko v rusko Poljsko.

Nova rumunska kraljica Marija, s svojim sinom Karlom, sedanjim prestolonaslednikom. Oba v rumunski narodni noši.

nobenega ozira. Storili pa niso nikomur nič žalega. Šele ko je prišla prva vest o navalu Rusov preko Uzsoka, tedaj se je pojavil med nami Ogrski strah. Ta vest nas je našla namreč popolnoma nepripravljene ;

† Kralj Karol rumunski s kraljivo Elizabeto (pesnico Carmen Sylva) v parku svojega letovišča na Sinaji. (Poslednja slika kraljevske dvojice.)

zato pa se je narod tudi po nepotrebnem razburjal. Kakor so se ljudje pred navalom Rusov čutili do cela varne, tako so se sedaj neverjetno vznemirjali. Tudi vojaške priprave so ljudstvo razburjale, dasi je take priprave videlo že pri drugih prilikah, a se zaradi njih ni vznemirjalo. Kakor da so vsi naenkrat izgubili glavo, so začeli bežati. V eni uri so bila izpraznjena cela mesta in vasi. Ko so naši Ruse prepadli, pa so se ljudje

začeli zopet vračati in šele takrat so uvideli, da je bil njihov strah čisto nepotreben. Rusi niso namreč storili posebne škode. Največ je bilo to, kar so odnesli živih. Rekemu židu v Verecki so za šalo odstrigli brado. Neki kozak je pripeljal v „salon“ nekega žida svojega konja in mu je dal jesti na divanu. Nekega tretjega so privezali na drevo, a mu niso ničesar storili. Pač pa so razni domači lopovi izrabili naval Rusov in so oplenili stanovanja beguncev. Vodi se zaradi tega preiskava, vsi zločinci bodo najstrožje kaznovani.“

V splošnem javljajo iz zanesljivih uradnih virov večinoma vsi naši in ogrski listi, da so se Rusi pod Karpati vedli vobče dostojno. Ona dva dneva, ko so bili Rusi gospodarji Marmaroškoga Sigeta, je poklical ruski polkovnik mestnega odbornika Dobaya, ki je zastopal župana, k sebi in mu je naročil, da je strogo zabranjeno prodajati opojne pijače. Dobay je moral stanovati z ruskimi častniki v istem poslopju in jesti pri njihovi mizi. Rusi so se na ta način zavarovali pred kakršnimkoli atentatom. V onih dveh dneh je imel mestni odbornik Dobay torej dovolj prilike dodobra spoznati Ruse. In napram sotrudniku lista „Az Est“ se je izrazil Dobay takole: „Rusi so se v vsakem oziru vedli kavalirsko. Puščali so v miru ženske in tujo lastnino. Samo nekaj vojakov je zagrešilo

† Pokojni rumunski kralj Karol I. (Glej članek v poslednji 11. številki)

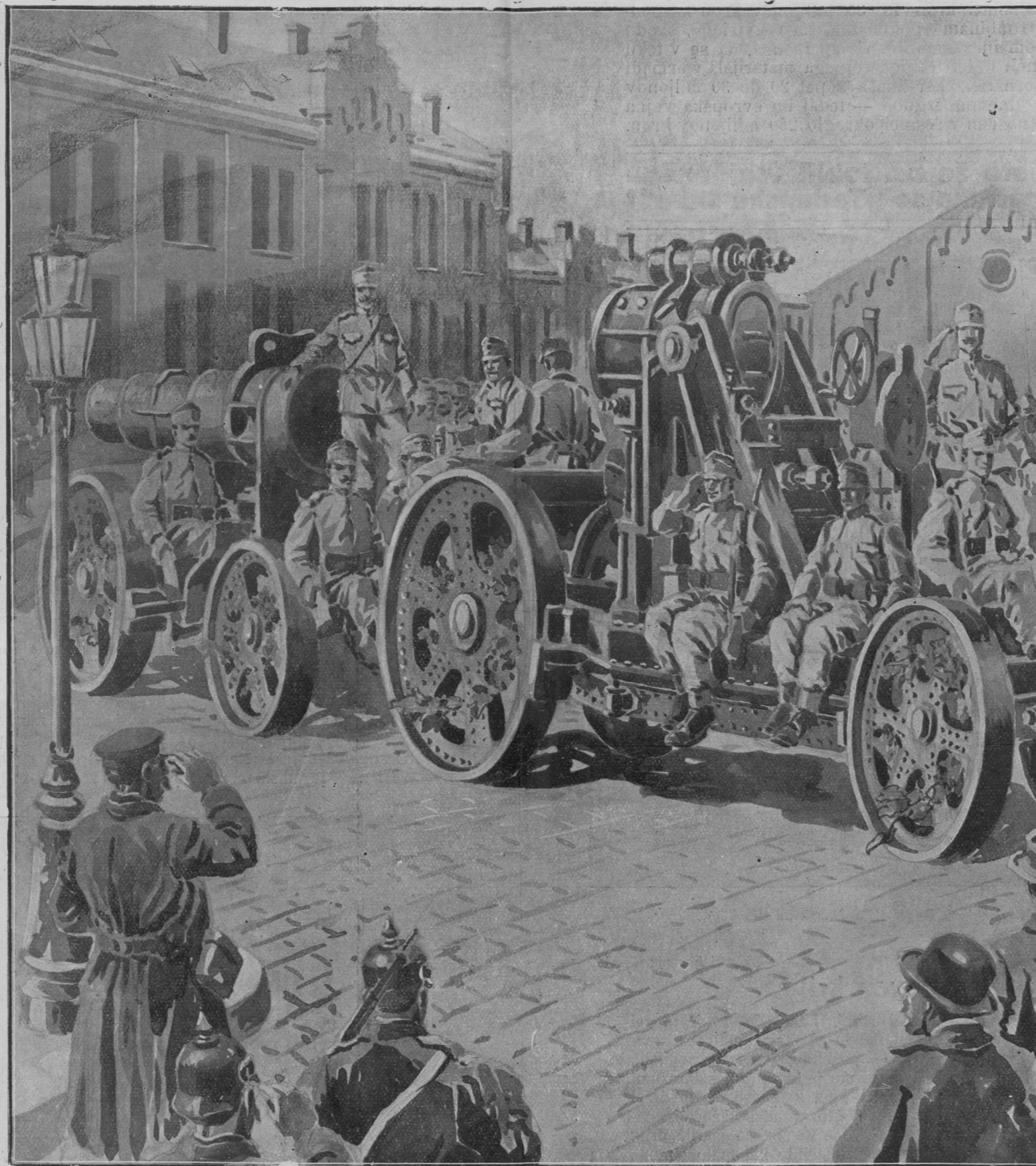
izgrede, a to so bili le osamljeni slučaji.“ — O Rusih, ki so prodrli v Schirwindt, v Vzhodni Pruski, poročajo listi, da so porušili hiše, cerkvi pa so prizanesli.

„Neue freie Presse“ poroča, kako so se Rusi vedli v Angersburgu na Vzhodnem Pruskem. Poročilo je posneto iz „Königsberger Allgem. Zeitung“: „General Rennenkampf je sklical meščane ter jim je dejal: „Prebivalci tega mesta so streljali na naše vojaštvo. Pravico imam, da dam vse mesto s topovi razrušiti in zažgati. Toda iz usmiljenja ne storim tega. Prebivalci naj bodo mirni, mi se vojskujemo s pruskimi vojaki, a ne s prebivalci.“ Nekomu je bila ukradena ura z verižico; v neko pekarno so udrli Rusi in jemali siloma kruh; neki ruski vojak je bil surov z nekim duhovnikom; zdravniku pa so razmetali in razrušili stanovanje. Vse krivce je dal general Rennenkampf poiskati in vsi so dobili po 25 udarcev z bičem. Vsak prestopek vojakov je general neizprosno kaznoval.“

V Wehlau na Vzhodnem Pruskem so bile cene mesa določene na štirideset in petdeset pfenigov za funt, ko so prišli Rusi tja. Neki wehlauski mesar pa je začel prodajati funt teletine po devetdeset pfenigov. To je zvedel ruski poveljnik in je sporočil županu: „Ne maram, da bi jedel meso samo oni, ki ima denar, revež pa ne. Živine je dovolj, zato določite za meso nizke cene! Mesarju pa naložite 25 rubljev kazni. Če do naslednjega poldneva ne plača kazni, mu vzamemo vse blago in zapremo njegovo mesnico.“ Določile so se za meso cene, ki je bil poveljnik z njimi zadovoljen; mesar se je nekaj časa branil, potem pa je plačal 50 mark.

V krakovski „Novi Reformi“ čitamo: „V noči od 31. avgusta na 1. sept. je avstrijska vojska razstrelila železniški most v Černovicah, leseni most pa je zažgala; nato je odšla iz mesta. Dne 1. sept. so bili nabiti lepaki, ki so prebivalstvo pozivljali, naj ohrani mirno kri, češ, nikomur ne grozi nikaka nevarnost. Toda po tem, kar se je slišalo dotlej o Rusih, ni nihče verjel lepakom. Dne 2. sept. je bilo razglašeno, da je župan izročil mesto Rusom. Že isti večer so Rusi vkorakali v mesto z godbo in petjem. Ni bilo niti enega strela. Ruski general je takoj prepovedal prodajati kozakom alkohol. Ruski častniki plačujejo vse v gotovini, navadni vojaki nimajo denarja, ali pa zelo malo. Zato se često prigodi, da se vojaki pojavijo v trgovinah, si molče izbero blago in odidejo. Sicer pa se Rusi drže dokaj lepo. V mestu ni več kakor 11 tisoč vojakov. Drugi delajo okope, ki obkrožajo vse mesto.“

Nasprotno temu pa prihajajo iz Galicije tudi vesti, da so postopale nekatere ruske čete proti domačemu prebivalstvu nasilno in vojnim pravilom protivno. Požigali so, plenili in celo ranjenih niso štedili. „Nowa Reforma“ poroča, da so se vedli Rusi v Debnici zelo odurno ter da so spravili prebivalstvo v strah in trepet. Tudi v Tarnovu, Mielcu in Czarni so bili Rusi nasilni. V Rzeszovu pa niso povzročili dosti kvare, ker so prišli le pešci brez kozakov. Iz tega se more sklepati, da so predvsem kozaki iz azijskih krajin tisti element, ki kompromitira vso rusko armado. Tako so kozaki v Rozwadovu in Mielcu prisilili prebivalce, da so pokupili vse blago po trgovinah, nato pa so trgovcem pobrali denar. Z druge strani pa poročajo, da skrbi ruska saniteta prav lepo za naše ranjence, da se postopa z ujetniki dostojno ter da se našim vojakom na Ruskem po bolnišnicah godi dobro. Najrazličnejši listi so že objavili pisma iz Kijeva ali Omska, odkoder

Zmagoslavni prihod avstrijskih motornih baterij v Bruselj. Baterije so se sijajno odlikovale pri obleganju Namura, Maubeuge in Antverp. (Glej članek na strani 4.)

sporočajo avstro-ogrski ujetniki o vedenju Rusov le častno.

Iz vsega tega moremo sklepati, da je sestavljena ruska vojska iz prav različnih elementov, med katerimi delajo nekateri veliko sramoto Rusiji. Vsekakor velja o Rusih isto, kar je veljalo o nekdanj nam tako strašnih Turkih, namreč, da niso tako hudi in grozni, kakor so nekateri bojazljivci mislili. Naši hrabri vojski Rusi gotovo niso kos. To se je pokazalo na vseh bojiščih.

Oklopni vlak.

(Glej naslovno sliko!)

V zadnjih časih mnogo imenovani oklopni vlak na severnem bojišču je improviziral nadporočnik železniškega polka Schober ter ga tekom operacijskega premora bolje uredil in sploh izboljšal. Vlak je vodil izpočetka poročnik Balcar. Ko sta bila ranjena on in njegov namestnik, poročnik Hauptmann, je prevzel poveljništvo nad vlakom nadporočnik Schober. Deset šaržev in vajakov železniškega polka, ki so pripadali posadki vlaka, je bilo že odlikovanih, med njimi strojevodja Wiegert in vlakovodja Kofler. Eden najodličnejših uspehov oklopnega vlaka je bilo kritje prevoza vojaških tovorov, bencina in ranjencev, pri čemer je vodil vlak nadporočnik Csernyak. Ta častnik se je odlikoval posebno s tem, da je pripeljal tovorni vlak z bencinom tik pred obkoljenjem v trdnjavo Przemysl. Sovražnik se je pripravljal na to, da bi začel prodirati proti nekemu važnemu kraju, ki je bil zaseden po naših četah. Tedaj je dobil nadporočnik Csernyak nalogo, naj z oklopnim vlakom omogoči prevoz dragocenejšega vojnega materiala in obenem tudi krije prevoz ranjencev. Vlak se je odpeljal in je kakih 10 kilometrov pred omenjenim krajem zadel na močne sovražne čete, ki so prodirale proti onemu kraju. Nadporočnik Csernyak je nemudoma ukazal streljati s strojnimi puškami. Predstražo so naši razkropili, kožaške in infanterijske patrolje, ki so našim hotele priti za hrbet, pa prepodili. Sovražni predstraži se ni posrečilo, da bi si mogla pomagati z ojačenji, ker so jo strahovito obstreljevali iz vlaka. Oklopni vlak se ni umeknil niti tedaj, ko je nastopila sovražna artilerija v fronti in na obeh bokih. Vlak z ranjenci se še ni odpeljal in zato se je oklopni vlak boril toliko časa, da se je mogel odpeljati vlak z ranjenci. Nato se je odpeljal oklopni vlak nazaj proti onemu kraju, odkoder je prišel in kamor so že pritiskali kozaki. Začelo se je ponovno streljanje, ki je imelo tako dober učinek, da sovražnik nikakor ni mogel vdreti v ono mesto. Končno je obstal oklopni vlak za kolodvorom in je, vkljub temu, da je pravzaprav že rešil svojo nalogo, ponovno začel streljati. Takrat se je rešil za vlak neki letalec, ki mu je zmanjkalo bencina in ki bi bil drugače gotovo izgubljen. V okrilju oklopnega vlaka se je hitro preskrbel z bencinom, v tem ko so strojne puške z oklopnega vlaka kosile naskakujoče sovražne čete. Pri tem sijajnem uspehu sta se poleg vseukupnega moštva posebno odlikovala prestovoljni motorni kolesar Oskar Schuhmacher in nadporočnik Friderik Schober.

Tako se je torej tudi tu pokazalo, da naše vojaštvo prav v ničemer ne zaostaja za nemškimi tovariši, da se odlikuje s prav enako junaško samozavestjo in hladnokrvnostjo. Na naše oklopne vlake in njih delovanje je lahko ponosna naša armada.

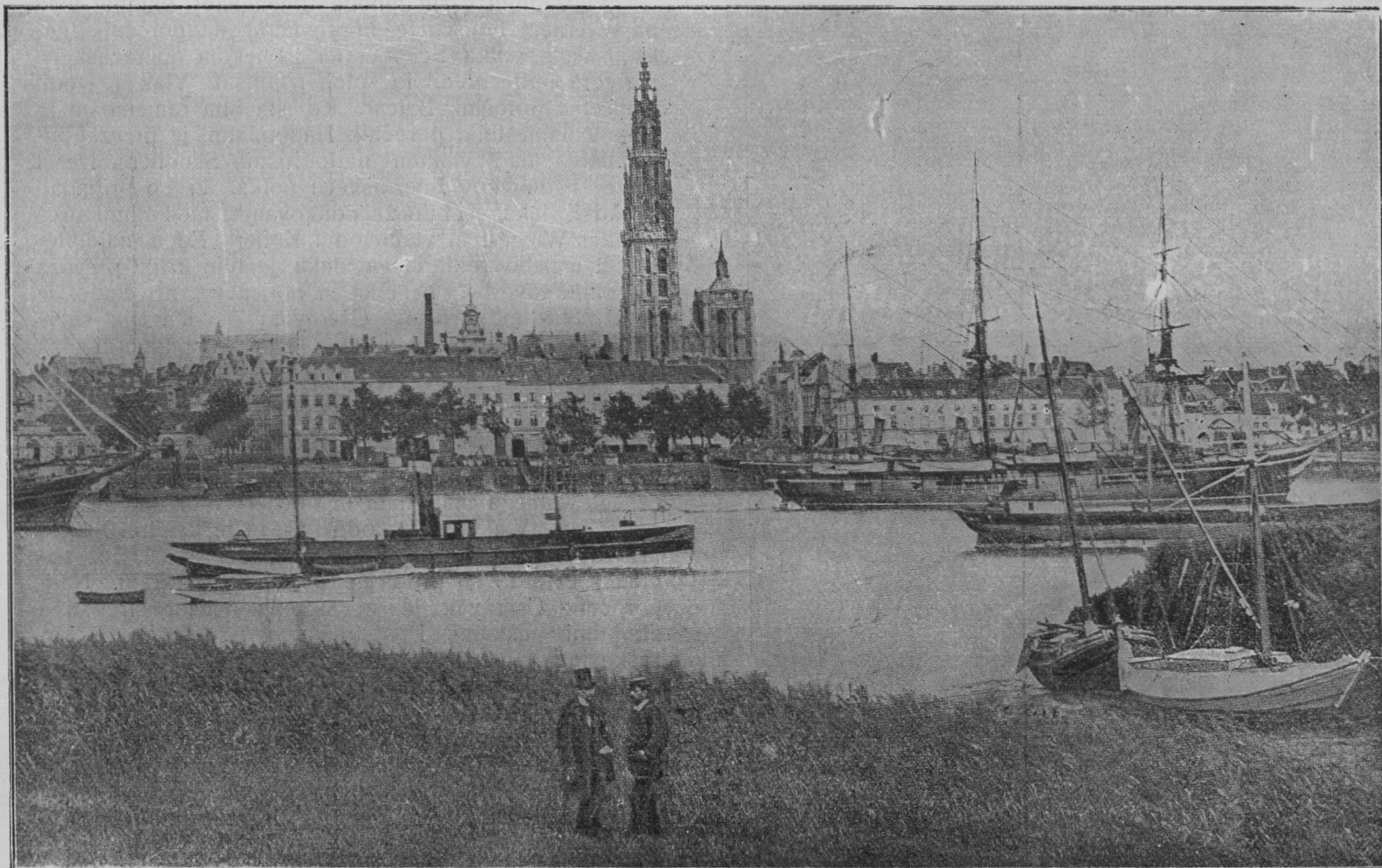
Koliko bo stala evropska vojna?

Profesor dr. Charles Richet, znani propagator miru, ki je dobil tudi Nobelovo nagrado, je izračunal, koliko bo stala evropska vojna. To razpravo je obelodanil v »Dokumentih napredka«.

Če nastane evropska vojna, tedaj je treba s tem računati, da bodo morale velevlasti, ki bi bile zapletene v to mednarodno vojno, mobilizirati nič manj nego 20 milijonov vojakov, od katerih pojde najmanj 10 milijonov na bojišča. — Transport, oboroževanje, adjustiranje, municija, provijantacija in pa poruševanje mest in vasi bo zahtevalo vsak

2 milijona kron; davki bi donašali 25% manj t. j. 40 milijonov kron in 35 milijonov kron za podpore rodbinam vpoklicanih, za rekvizicijo, škodo mestom in vasem itd. Če se računa, da se v teku 30 dneh uniči tretjina vojnega materiala v armadi in mornarici, kar znaša zopet 20 do 30 milijonov kron dnevne izgube — tedaj bo evropska vojna stala na dan v resnici okroglo 250 milijonov kron.

Ali ste že pridobili vsaj enega naročnika za „Tedenske Slike“?

Antverpe s trgovsko luko, osvojene od „Črnih Maričk“ in „Pridnih Bert“ (Glej članek na strani 3.)

dan ogromne svote. Profesor Richet je namreč izračunal, da bo vse to stalo na dan 216½ milijona kron, in sicer je sestavil svoj račun sledeče: Hrana za vojake (pod pogojem, če bi se živila ne podražila) 50 milijonov kron, oskrba konj 4 milijone kron, mezda 17 milijonov kron, mezda arzenalskega in pristaniškega delavstva 4 milj. kron, mobilizacija 8 milijonov kron, transport živil, orožja, municije 16 milijonov kron, municija za pehoto (10 kartonov patron za moža vsak dan) 16 milijonov kron, artilerija (10 strelav vsak dan za vsak top) 5 milijonov kron, mornariška artilerija (2 strela vsak dan za vsak top) 1½ milijona kron; adjustiranje, razdeljeno na 10 dni. 16 milijonov kron, saniteta (500.000 ranjenih ali bolnih) 2 milijona kron; pregibanje mornarice (6 ur vožnje na dan)

EMIL GABORIO:

26. nadaljevanje.

Izgovor krivca.

Kar strmel je nad seboj, kako da se je mogel ukloniti trenutnemu udarcu in se razklepetati tako malomeščansko. Sumil je — posebno, kadar je pomislil, na svoje priznanje — da se mu je hipno zmešal razum.

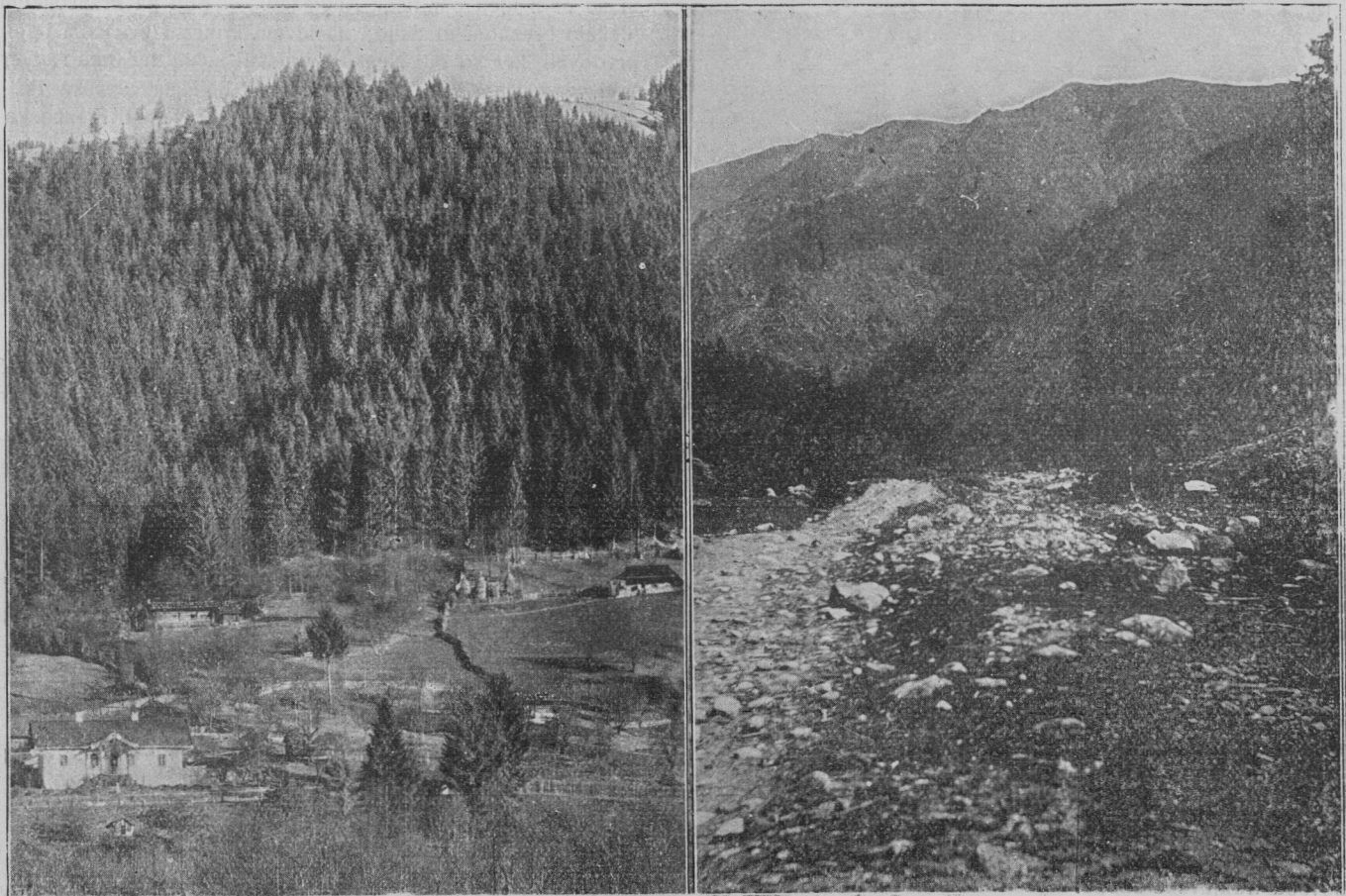
Noel, ki se je imel spet v oblasti, se je držal takisto hladno, a spoštljivo, čeprav ne ponižno, in čakal, da ga stari nagovori. Oče in sin sta merila drug drugega s pogledi, v katerih je bilo kaj malo simpatije in rodbinskega nagnenja. Zdelo se je vse bolj, da hočeta zasačiti drug drugega šibko plat, preden se spustita v opasno borbo.

„Od današnjega dne smatrajte mojo hišo za svojo,“ je izpregovoril stari grof s strogim glasom.

„Vi ste vikont de Komaren in nastopite vse pravice, ki so vam bile doslej odvzete. Stojte, prosim, ne zahvaljujte se mi. Odvezati vas hočem hvaležnosti za vse večne čase. Pomislite in ne pozabite: da je ostala stvar v mojih rokah, ne bil bi vas priznal nikdar in nikoli. Če bi šlo po moji volji, bi bil ostal Albert na svojem mestu.“

„Razumem vas docela, gospod grof,“ je odgovoril Noel. „Seveda, treba bi bilo težke borbe, zakaj jaz bi znal v takem slučaju že čuvati svoje pravice. Toda vaše stališče umevam popolnoma. Jaz — ako bi me pripravila nesreča do dejanja, kakršno je vaše — bi ravnal potem nedvomno enako kakor vi. To ne velja za vsakogar. Toda človek v vašem visokem po-

vedenje, kakršnega sem vas prosil pravkar. A zdaj poslušajte moje določbe: Albert je imel takorekoč svoje gospodarstvo z lastno služinčadjo in lastnim vozom; k temu sem mu prispeval mesečno po 4000 frankov. Ravno zaradi posebnega stališča, ki ga zavzimate od kraja pred javnostjo, je moja želja, da živite vi še sijajneje. Povišati hočem vaše mesečne dohodke na 6000 frankov in pričakujem, da jih boste umeli potrošiti, vzlasti pa tudi, da vaše vedenje ne bo razodevalo vaše meščanske vzgoje. Vobče bodite v tem in v vseh sličnih pogledih skrajno previdni. Opazovalo vas bo na tisoče brezdelnih oči, in vaši stanovski tovariši bi delali o vsaki najmanjši napaki svoje pikre opazke. Ali znate mečevati?“

Iz karpatskih prelazov okolice spiške in užecke, ki so jih brezuspešno poizkušali osvojiti Rusi pri svojem vpadu na Ogrsko.

ložaju dolguje javnosti posebne ozire. Rajši trpeti in vzdrževati skrito krivico, kakor izročati svoje ime ogovarjanju.“

Ta odgovor je prijetno iznenadil starega grofa: odvetnik je bil izrazil baš njegove lastne nazore. Toda prikril je svojo zadovoljnost in dejal s še strožjim glasom:

„Do vaše ljubezni nimam pravice in je tudi ne zahtevam. Brezpogojno pa zahtevam izkazovanje sinovskega spoštovanja do očeta, kakor je že od nekdaj običajno v naši hiši. Pravkar ste izrekli sodbo o mojem ravnanju; sinu ne pristoja soditi očetova dejanja. Prosil bi vas tudi, da me ne prekinjate, dokler nisem gotov.“

Ko mi je bilo štirideset let, je bil moj oče že popolnoma otročji, a vendar sem ohranil do konca

„Ne ustrašim se nikogar.“

„Lepo. Ali znate jahati?“

„Ne; a v pol leta se naučim do popolnosti.“

„Lepo. Stanovanje vam uredi v drugem krilu. V dosedanje stanovanje Albertovo ne stopi nihče več. Služinčad, ekvipaža, pohištvo, vse se nabavi takoj nanovo, da lahko stopite pred svet s sigurnostjo, kakor da ni bilo nikoli drugače. Ukazati hočem takoj vse potrebno; najpoprej vam predstavim svoje ljudi.“

Stari grof je hotel pozvoniti, a Noel mu je pridržal roko. Čudno se mu je bilo storilo, ko je slišal take besede. Življenje, ki mu ga je napovedal grof, je prekašalo njegove najsmelejše želje in pričakovanja. Toda bil je tako vaje skrivati najhujše notranje boje pod krinko največje brezbriznosti, da se je zdel kljub vsemu hladen in skoraj ponižen. (Dalje sledi.)

Minoli teden.

V Galiciji prodirajo naše hrabre čete nevzdržno naprej. Po junaški osvoboditvi Przemysla so zavzeli naši voji črto Stryj, Drohobycz, Stari Sambor, Medyka in dalje proti severu ob reki Sani. Naši osvajajo vedno nove višine, ki obvladujejo

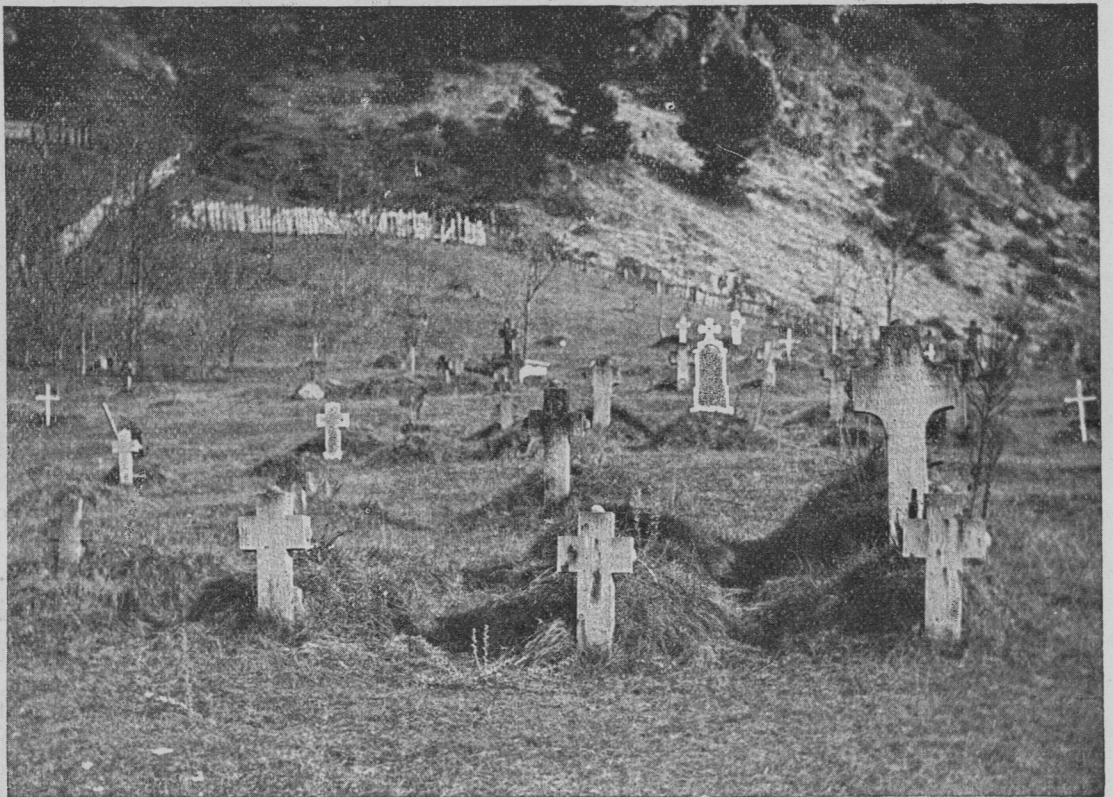
Skupina ranjencev Slovencev v Steinamangerju na Ogrskem.

vzhodnje ozemlje. V Karpatih so naše čete osvojile sedlo Jablonico, zadnji gorski prelaz, ki so ga imeli Rusi na ogrsko-gališki meji še v posesti. Stryj, Körösmezo in obrežje reke Seret ob bukovinski meji so zopet v naših rokah. Zdaj prodirajo naši že čez Veliki Seret. Avstrijska armada je prepodila Ruse tudi iz Bukovine ter 23. t. m. zasedla Černovice. Rusi že utrujujejo Lvov, ki pade pač kmalu pred navalom naše vojske iznova v avstrijsko posest. Baje imajo Rusi namen, braniti Lvov z vso silo. Bojna črta od Sane se vije dalje proti severu ob Visli do trdnjave Ivanгород in mesta Varšave. Rusi so poslali nekaj čet za Vislo in so baje ondi zelo močni. Odbili so pač nekaj naskokov nemških čet, toda Nemci imajo svoje velike topove že blizu Varšave in si grade povsod trdnjavske okope. Ruska in nemško-avstrijska armada štejeta ob vsej dolžini Visle do Varšave blizu 4 milijone vojakov! — V Adriji se sovražno brodovje ne upa začeti nič odločilnega, ker se boji avstrijskih min in torpedovk. Francoske bojne ladje pač le oddaleč streljajo na utrdbe v Koterski boki, a vedno brez omenljivega uspeha. — V

Bosni se vrše ob srbski meji vedno manjše, a hude praske; kjer so udrlj Srbi v deželo, jih naše čete preganjajo in love. Iz Srbije ni poročil. — Belgija je povsem v nemški posesti, vendar se vrše boji Nemcev z angleškimi, belgijskimi in francoskimi četami še ob reki Yseri. Angleži streljajo na Nemce z ladij na morju, kar kaže, da so Nemci prodrli čez Ostende do Nieu Porta. Francozi se boje nemške poplave proti Dünkirchnu ob obali Severnega morja; še bolj pa se tega boje Angleži, ker bi prišli Nemci z osvojitvijo Dünkirchna Angliji toli blizu, da bi jo mogli obstreljevati s svojimi novimi topovi. Nemci prodirajo že proti Dixmuidenu kljub temu, da stoje v ognju angleških vojnih ladij. Pri Ypernu dobivajo Nemci ojačenja, zato pa mislijo baje tudi Angleži poslati v Calais in Boulogne novo, 200.000 mož broječo angleško armado Franciji in Belgiji na pomoč. — Tudi zapadno Lilla trajajo še boji; Nemci naskakujejo in so ondi ujeli par tisoč Angležev. — Boji na Francoskem se vlečejo brezkončno dalje; na levem krilu so Francozi baje napredovali, ker so bili Nemci odposlali nekaj čet pred Antverpe; tudi na desnem krilu so se pomaknili boji na alzaška tla. Na drugih mestih pa napredujejo zmagoviti Nemci. Francosko angleške vojske segajo od lotarinške do morja, a vzporedno stoje nemške. — Napetost med Turčijo in Rusijo postaja vedno večja, a tudi Anglija grozi Turčiji. — Portugalska in Španska se hočeta baje pridružiti Angliji? — Rumunija in Italija ohranita neutralnost.

Slike iz vojne.

Naši fantje-junaki. Slovenski vojak Korošec poroča z bojišča: Vsi naši slovenski fantje — do zadnjega — so junaki

Grobovi junakov na srbskem bojišču.

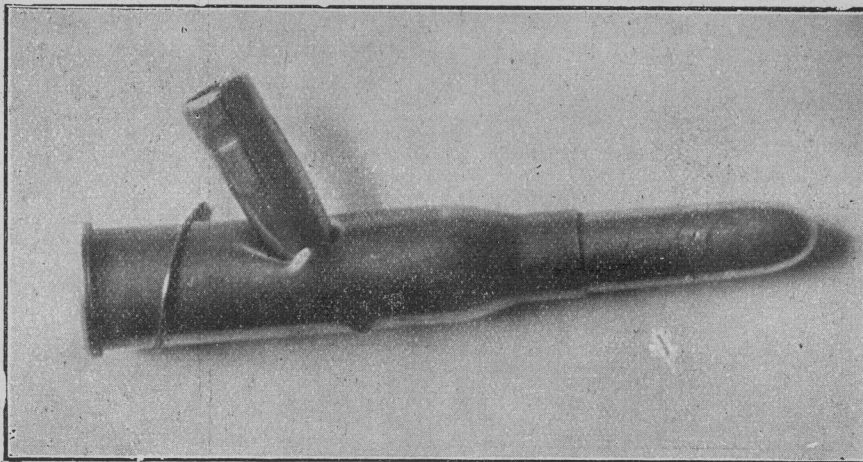
Premog Uher Ljubljana.

v pravem pomenu besede. Na bojišču znajo moliti in bojevati se z nepresegljivo hrabrostjo. Proti enemu vojaku — Spod. Štajercu — so se v bajonetnem naskoku navalili štirje Rusi; dva je pobil s puškinim kopitom, enega je podrl z bajonetom, četrtega je pa udaril za uho, da je padel, nakar ga je gnal kot vojnega ujetnika. Eden izmed najmanjših — z Gorenjskega — se je spopadel z Rusom velikanom. V levi roki puško je skočil Rusu pod vrat in ga z desnico stresel za goltanec. V hipu se je Rus zgrudil mrtev na tla. Veliko naših fantov bo odlikovanih.

Junaški deček. Mala Poljakinja, Roza Zenochova, junakinja iz Rawe Ruske je dobila tovariša, 10letnega Poljaka. Stašek (Stanislav) ni nikoli poznal svojih staršev; živel je pri svoji babici, ki se ni dosti brigala zanj. Ko so šli vojaki skozi njegov kraj, je tekel za njimi na bojno polje. Prosili so ga, naj jim prinese vode, ne meneč se za kroglo, ki so švigale okoli njega. Enkrat pa se ni vrnil več nazaj k vojakom, ki so domnevali, da se je morala malemu Samaritanu pripetiti kaka nesreča. Po končani bitki so preiskali bojišče in dečka je našel pes nekega častnika nevarno ranjenega in nezavestnega ob potoku. Ranjen je bil v trebuh in je bilo treba takojšnje operacije. Čez par ur se je mali Stašek zbudil v bolnišnici; bil je rešen. Zdravniki so ga vzeli za svojega in hočejo skrbeti zanj. Naj-

večji prijatelj neustrašenega dečka pa je psiček Mufi, ki je ranjenca našel. Stašek in Mufi sta sedaj neločljiva tovariša.

Jezdec brez glave. Neki ulanec, ki se je udeležil bitke pri Krasniku, pripoveduje grozno epizodo iz vojne: Bil sem priča prizora — in zdi se mi, da ga vidim še zdaj pred očmi: skokoma se mi je bližal kozak. Segel sem po sablji in sem ga z vso silo mahnil preko tilnika, da mu je pri tej priči glava odletela. Ali pomislite si: Jezdec brez glave je dirjal še kakih 20 korakov. Naposled skoči konj v jarek in brezglavi jezdec telebne na tla.

Avstrijska patrona, prestreljena z rusko kroglo. Patrono je imel naš vojak v naprsnem žepu. Patrona je torej rešila človeško življenje.

Priporočamo novi Osetov „Silva“ vrelc. Več opozarjamo na inserat v današnjih številki. 416

Važno poročilo. Ker je za časa vojne malo denarja in mnogim ni mogoče kupiti najpotrebnejšega blaga, za obleke in perilo, za sebe ali otroke, se je odločil trgovec **I. N. Šoštarich, Maribor**, Gospodska ulica št. 5, da bo de kljub temu da se je v tovarnah vse podražilo, prodajal vse ceneje kakor popreje. Platno druk in porhat po 36, 40, 50 in 56 vin. Volneno blago za obleko po K 1[—], 1²⁰, 1⁵⁰. Ker se veliko razproda je zadobiti tudi velika množina lepih ostankov ki se veliko pod ceno prodajajo. Ceniki in vzorci se dobijo poštine prosto. 188
Neugajajoče se vrne denar.

Jabolka in namizno sadje — od 5 kg naprej po 12 do 40 vin. kg razpošilja **A. Oset, posestnik, Guštanj, Koroško.** 402

Veliko ljubljanskega občinstva se ravna po električni uri v Prešernovi ulici št. 1. Opozarjamo, da bi se vsakdo posluževal iste, ki kaže pravi čas in je v Ljubljani edina te vrste. Uro je postavila tvrdka F. Čuden. 2

Kemična analiza 5
„TOLSTOVRŠKE SLATINE“,
p. Guštajn, Koroško:

Kalijev sulfat	4.30 mgr
kalijev klorid	67.10 "
natrijev klorid	432.— "
natrijev karbonat	795.— "
magnezijev karbonat	98.70 "
kalcinus karbonat	237.50 "
železni karbonat	0.37 "
glina	7.75 "
kremenčeva kislina	0.70 "
svota stalnih sestavin	1651.72 mgr
prosta ogljikova kislina	1785.32 "
volumni odstotki	90.6% "

Temperatura vrečka je 10° Celzija.

En sam glas gre okoli o Kolinski kavni primesi: da je najboljši kavni pridedek, ki daje kavi izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo. Zato jo naše gospodinje tako rade kupujejo in jo tudi druge priporočajo. Zaradi svojih dobrih lastnosti se je Kolinska kavna primes priljubila v vseh krogih. Tudi zato jo imajo naše gospodinje rade, ker je pristno domače blago. Priporočamo prav toplo izvrstno in pristno domačo Kolinsko kavno primes in Vas opozarjamo v vašem lastnem interesu, da zahtevate v prodajalni vedno izrecno samo ta kavni pridedek! 120

GRičAR & MEJAČ

LJUBLJANA, Prešernova ul. št. 9.

Največja zaloga zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Konfekcija za dame.

Točna postrežba. - Solidne cene.

ANTON BAJEC

cvetlični salon 419

LJUBLJANA - Pod Trančo 2.

Šopki, venci in trakovi.

Vrtnarija: Tržaška c. 34. Brzjav: **A. Bajec.**

Manufakturna trgovina

J. Grobelsnik

prej Franc Souvan sin

Ljubljana Mestni trg 22

nasproti lekarne.

Posebno bogata zaloga

sukna za moška oblačila!

Najboljši nakupni vir

moderne blaga

za ženske obleke iz svile, volne, delena itd.

Vedno zadnje novosti rutin šerp.

Bogata zaloga

vsakovrstnih preprog, zaves in garnitur. Izkušeno dobri šifoni, platno, kotenine in drugo belo blago.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Nemci uporabljajo francoske vojaške ujetnike pri gradnji novih železnic. Stražijo jih nemški domobranci.

KRSTE lesene in kovinaste, okraski za krste, pregrinjala za mrtvaške odre, blazine, čipke, črevlje, oblačila, kakor tudi vse druge pogrebne potrebščine so najceneje pri **Fr. Margolius, Beljak**, (Koroško). — Iščem solidne zastopnike. 33

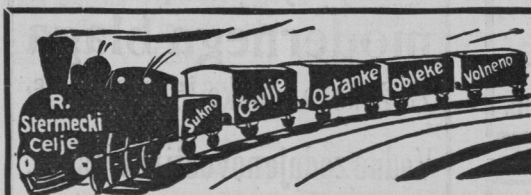
Sode dobro ovinjene, stare in nove, male in velike, ima na prodaj
414 **Ivan Buggenig**, sodarski mojster v Ljubljani, Cesta na Rudolfovo železnico 7.

CRESCENDO PORTIS

SANATORIUM EMONA
ZA NOTRANJE IN KIRURGIČNE BOLEZNI.
PORODNIŠNICA.
LJUBLJANA · KOMENSKEGA ULICA 4
SEF. ZDRAVNIK PR. MARJ. DR. FR. DERGANČ

Darujte za Rdeči križ!

Kupujte pri tvrdkah ki inserirajo v našem listu!

in razno moderno blago za moške in ženske obleke razpošilja po najnižjih cenah
Jugoslovanska razpošiljalna

R. STRMECKI v Celju, števil. 341, Štajersko.

Pišite po glavni ilustrovani cenik čez več tisoč stvari, kateri se vsakemu pošlje zastonj. Pri naročilih iz Srbije, Bulgarije, Nemčije in Amerike je treba denar naprej poslati. 81

POZOR!

Totalec vna slatina
Nova „SILVA“ slatina močno mozira in ostane čista in dobra!
Zahtevajte jo povsod! 417

KMETSKA POSOJILNICA

obrestuje hranilne vloge po

Hranilnih vlog: dvajset milijonov. Popolnoma varno

4 3 0 | 4 0

LJUBLJANSKE OKOLICE

V LJUBLJANI, brez vsakršnega odbitka 45
naložen denar. Rezervni zaklad: nad pol milijona.